

УДК 82.09

DOI <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2023/5/5>

Анастасія ПРИСТАШ

старший викладач кафедри східних мов, Національна академія Служби безпеки України, вул. М. Максимовича, 22, м. Київ, Україна, 03066

ORCID: 0000-0001-6146-4181

anastasiya.mostovaya.7@gmail.com

Бібліографічний опис статті: Присташ, А. (2023). Лінгвофольклористика «Бейрутських оповідань» Агатангела Кримського. *Folia Philologica*, 5, 34–39, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2023/5/5>

ЛІНГВОФОЛЬКЛОРИСТИКА «БЕЙРУТСЬКИХ ОПОВІДАНЬ» АГАТАНГЕЛА КРИМСЬКОГО

Розвиток відносно нової філологічної науки – лінгвофольклористики – вимагає від сучасних науковців переосмислення наукової та літературної спадщини видатних діячів української культури. Зокрема, літературна творчість Агатангела Кримського, особливо його орієнталістичні твори, продукує безмірну площину для нових наукових пошуків з огляду на багатогранність і непересічність особистості автора. Мета запропонованого дослідження полягає у вивченні «Бейрутських оповідань» Агатангела Кримського крізь призму лінгвофольклористики, відображення лінгвофольклористичних тенденцій в ідіостилі орієнталіста, а також окресленні внеску письменника в розбудову засад лінгвофольклористики як сучасної філологічної науки. Для реалізації поставленої мети в процесі роботи над джерелами було використано описовий, структурний, зіставний, історичний та типологічний наукові методи. Наукова новизна полягає у спробі змінити ракурс, під яким дослідники спадщини Агатангела Кримського розглядали його постать. Етнографічні дописи науковця розглядалися його сучасниками та послідовниками швидше як польові дослідження, аніж глибокий компаративний лінгвістичний зріз двох ментальностей і культур. У цій статті виконано аналіз літературної творчості митця крізь призму лінгвофольклористики, окреслено вплив згаданої філологічної науки на його стиль і переосмислено перебіг національного літературного процесу та розвиток вітчизняної науки кінця XIX – початку XX століття. Результати дослідження дають змогу стверджувати, що у своїй орієнталістичній белетристиці Агатангел Кримський сформулював засадничі принципи сучасної лінгвістичної науки, оскільки його наукові розвідки про життя арабського народу й арабську народну творчість є безцінним джерелом лінгвофольклористичних знань.

Ключові слова: Агатангел Кримський, «Бейрутські оповідання», лінгвофольклористика, арабська народна творчість, ідіостиль, орієнталістика.

Anastasiia PRYSTASH

Senior Lecturer at the Department of Oriental Languages, National Academy of the Security Service of Ukraine, 22 M. Maksymovycha St., Kyiv, Ukraine, 03066

ORCID: 0000-0001-6146-4181

anastasiya.mostovaya.7@gmail.com

To cite this article: Prystash, A. (2023). Lingvofolklorystyka “Beirutskykh opovidan” Agatanhela Krymskogo [Lingual Folklore Studies of “Beirut Stories” by Agatangel Krymskyi]. *Folia Philologica*, 5, 34–39, doi: <https://doi.org/10.17721/fovia.philologica/2023/5/5>

LINGUAL FOLKLORE STUDIES OF “BEIRUT STORIES” BY AGATANGEL KRYMSKYI

The development of a relatively new branch of philological science – lingual folklore studies – requires modern scientists to rethink the scientific and literary heritage of outstanding figures of Ukrainian culture. In particular, Agathangel Krymskyi’s literary works, especially his orientalist compositions, produce a vast area for new scientific research due to the multifaceted nature and uniqueness of the author’s personality. The purpose of the given research is to study Agathangel Krymskyi’s “Beirut Stories” through the prism of lingual folklore studies and the reflection of these studies’ trends in the idiosyncrasy of an orientalist, as well as to outline the writer’s contribution to the development of the foundations of lingual folklore studies as a branch of modern

philological science. Descriptive, structural, comparative, historical and typological scientific methods were used to realise the set purpose. This article's scientific novelty lies in attempt to change the viewpoint under which the researchers of Agatangel Krymskyi's heritage regarded his personality. The contemporaries and followers considered the ethnographic works of the scientist as field studies rather than deep comparative linguistic analysis of two mentalities and cultures. This article analyzes the artist's literary work through the prism of lingual folklore studies, outlines the influence of the abovementioned philological science on the style of Agatangel Krymskyi, as it reinterprets the course of the national literary process and the development of domestic science at the end of the 19th and the beginning of the 20th centuries. The results of the research allow us to assert that Agatangel Krymskyi formulated the basic principles of modern linguistic science in his orientalist fiction since his scientific investigations about the life of the Arab people and Arab folklore are an invaluable source of lingual folklore knowledge.

Key words: Agatangel Krymskyi, "Beirut Stories", Lingual Folklore Studies, Arabic Folklore, Idiostyle, Oriental Studies.

Актуальність проблеми. Розвиток сучасної філологічної науки спонукає науковців не лише переглядати під новим кутом творчість знакових діячів вітчизняного літературного процесу, що вже сприймається як константа, а й аналізувати їх творчу генезу в ретроспективному ключі. Так, здавалося б, детально вивчена та проаналізована художня спадщина Агатангела Кримського, одного з непересічних українських письменників, активна літературна діяльність якого припала на кінець XIX – початок XX століття, заслуговує переосмислення з огляду на розвиток відносно нової для вітчизняної науки галузі лінгвістики – лінгвофольклористики. Наукову діяльність і творчі здобутки А. Кримського неодноразово розглядали та тлумачили з опорою на етнографічну науку, сприймаючи митця швидше польовим дослідником, ніж лінгвістом, тож аналіз його літературної творчості крізь призму лінгвофольклористики дасть змогу як по-новому поглянути на ідіостиль митця, так і переосмислити його внесок у перебіг національного літературного процесу й розвиток науки на зламі XIX–XX століть.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню різноплановості особистості Агатангела Кримського, його ідейно-естетичних поглядів і психологізму присвячено ґрунтовну працю Соломії Павличко «Націоналізм. Сексуалізм. Орієнталізм. Складний світ Агатангела Кримського» (Павличко, 2000). Численні розвідки, присвячені науковій і літературній діяльності А. Кримського під час його перебування на Сході, опубліковані вітчизняними науковцями О. Василюком, В. Рибалкіним та іншими. У вищезгаданих наукових працях дослідники творчості А. Кримського відзначають, що у «Бейрутських оповіданнях» письменник-белетрист виступав здебільшого як етнограф, що акумулював «польовий матеріал» і майстерно зіткнув із нього канву прозових творів.

Водночас, з огляду на розвиток сучасних філологічних наук, можемо розглядати «Бейрутські оповідання» А. Кримського і як літературний маніфест лінгвофольклористики, що лише нещодавно почала активно вивчатися вітчизняними науковцями, зокрема Тетяною Беценко (Беценко, 2015).

Отже, **мета статті** полягає у вивченні «Бейрутських оповідань» Агатангела Кримського крізь призму лінгвофольклористики, відображення лінгвофольклористичних тенденцій в ідіостилі орієнталіста, а також в окресленні внеску письменника в розбудову засад лінгвофольклористики як сучасної філологічної науки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вітчизняні науковці, аналізуючи специфіку літературної творчості однієї з найбільш багатогранних постатей української культури та науки на зламі XIX–XX століть – Агатангела Кримського – одноставно стверджують, що художнє слово митця існує лише в тісному зв'язку з його дослідницькою та науковою діяльністю. Зокрема, Ю. Ковалів у вступному слові до збірки «Виривки з мемуарів одного старого гріховоди», куди ввійшли й «Бейрутські оповідання», зауважив, що художні твори А. Кримський писав як наукові (Кримський, 2016: 11). Такої ж думки дотримувалась і літературознавиця Соломія Павличко, зазначаючи, що Кримський «був не письменником, як усі вони, в тому сенсі, що літературою аж ніяк не вичерпувалося його життя, а дослідником, професором...» (Павличко, 2000: 66).

Сучасники й послідовники А. Кримського в постаті видатного українця вбачали не лише вченого-україніста, дослідника Орієнту, а й письменника. Можемо стверджувати, що наскрізною лінією поєднало вищезгадані іпостасі Агатангела Кримського захоплення етнографією, адже всі його наукові розвідки та літературна творчість так чи інакше покли-

кані відкрити перед їхнім читачем завісу, за якою криється матеріальна й духовна культура певного народу. Сам письменник у листі до Б. Грінченка (*березень 1897 р.*) рефлексує на тему етнографізму у власній літературній творчості, зазначаючи, що в «оповіданні, де оповідається про Бейрут, нема ніякої брехні чи видумки, все – щира правда; тільки ж, щоб читачам було читати цікавіш, я одяг етнографію і взагалі свої спостереження в белетристичну форму» (Кримський, 1973: 275).

Однак слід зауважити, що з огляду на розвиток сучасної гуманітаристики можемо нині розглянути художній доробок Агатангела Кримського не лише як джерело етнографічних знань про культуру країн Близького Сходу та України, а й крізь призму лінгвофольклористики.

Т. Беценко визначає лінгвофольклористику як міждисциплінарну галузь гуманітарної (філологічної) науки, що вивчає різноманітні особливості мовноструктурної, мовностилістичної, художньо-образної організації текстів усної народної творчості; мовностильову структуру фольклорного різновиду художньої творчості як колективної естетичної діяльності етномовців (Беценко, 2015: 109).

Дослідниця наголошує на існуванні тісних зв'язків лінгвофольклористики з діалектологією, етнолінгвістикою, лінгвокультурологією, лінгвокраїнознавством, етнографією та іншими гуманітарними науками, а також закликає не розглядати лінгвофольклористику тільки як мову фольклорних текстів. Попри наведену аргументацію Т. Беценко, вважаємо за доцільне зупинитися на аналізі відображення елементів арабської усної народної творчості в «Бейрутський оповіданнях» А. Кримського як одного з ключових лінгвофольклористичних елементів його прозової літературної творчості.

У «Бейрутських оповіданнях», що швидше нагадують замальовки з життя пересічних мешканців Бейруту та гостей міста, яскраво простежується фольклоризм А. Кримського – зацікавлення автора усною народною творчістю та застосування її в літературному творі на різних функціональних рівнях (Літературознавча енциклопедія, 2007: 539). Мова арабської усної народної творчості стала об'єктом наукових пошуків орієнталіста відразу після прибуття з науковим відрядженням на Близький Схід.

Власне, Агатангел Кримський в одному з листів із Бейруту, адресованому В. Міллеру (*січень 1897 р.*), зазначає: «Особливо багато вдається мені чути прислів'їв: місцеві жителі пересипають ними свою мову» (Кримський, 1973: 268).

Збірка «Бейрутські оповідання» містить в собі два оповідання – «Растлініє нравів» (складається з трьох частин: «Іменинник», «Шейх Жяммель» і «Балльо») і «Соломониця, або Соломон у спідниці», що є літературним переказом та осмисленням реальних епізодів суспільного життя тогочасного Бейруту, свідком яких став А. Кримський. В обох оповіданнях автор змальовує строкатий соціальний устрій арабського міста, у якому між собою уживаються християни, мусульмани та єзуїти. Окрему увагу в творах дослідник-белетрист приділяє змалюванню елементів арабського побуту: за допомогою опису народних звичаїв і традицій, а також з використанням етнографічних реалій митець деталізовано візуалізує повсякденне життя на Близькому Сході. Однак ці елементи етнографізму, хоч і формують загальну канву літературних творів, а отже, й ідіостиль їхнього автора, не є його основними ідентифікаторами.

Аналізуючи мову художнього стилю «певного літератора», Надія Сологуб виокремлювала не просто сукупність мовних засобів, а художню цілісність, де текстом «диригує» особистість автора та його світогляд (Сологуб, 2001). У випадку зі «східними» творами А. Кримського творча індивідуальність та особистість письменника відбиваються не лише на ідейно-тематичному наповненні його «Бейрутських оповідань» та їхньому змісті, вони здебільшого репрезентують світосприйняття автора в лексико-стилістичній площині: чітко простежується тяжіння літератора-дослідника до збору й синтезу арабської народної творчості, а також її репрезентації у власному художньому творі.

Заголовки «Бейрутських оповідань» навіяні Агатангелу Кримському саме арабським фольклором. Вираз «фасед оль-ахляк» (داسف قالخال) – «растлініє нравів» сам письменник вважав доволі архаїчним і книжним; цим поняттям він номінував зміни в соціальному житті новітніх бейрутців, які, відправляючи дітей на навчання до єзуїтів, тією чи іншою мірою переймали їхні звичаї та традиції у власний побут.

Щодо назви другого оповідання – «Соломониця, або Соломон у спідниці», – то тут автор також звернувся до фольклорного релігійного образу Соломона (в ісламській культурі – Сулеймана), прирівнявши до нього одну з головних дійових осіб нарису – власницю арабського православного дівочого інституту Лябібе Жяхшен. «Соломониця» плела інтриги проти московської директорки закладу Катерини Міллер, але наприкінці оповідання в силу обставин, що склалися, була змушена проявити виваженість та мудрість і примиритися з пані директоркою. Таким чином, лінгвофольклористичні пошуки Агатангела Кримського знайшли відображення в першому ж рядку його оповідань про життя Орієнту.

Інтерпретація арабської народної творчості в ідіостилі А. Кримського не вичерпується лише втіленням фольклорних історій та популярних у народі фраз у заголовках творів. Арабська народна творчість як елемент фольклоризму в східних оповіданнях оприявлюється через стилізацію, запозичення, цитування та символічне переосмислення лексичних фольклорних елементів, що, зі свого боку, сприяє розумінню національної самобутності арабського етносу представниками культури-реципієнта (Літературознавча енциклопедія, 2007: 539).

Використання арабських народних прислів'їв, приказок, мовних кліше, формул ввічливості та звертань, емфатичних виразів у «Бейрутських оповіданнях» А. Кримського у більшості випадків супроводжується його філологічними коментарями, у яких дослідник-лінгвіст пригнічує белетриста. Автор пропонує своєму читачеві ознайомитися не лише зі значенням лексичної одиниці в перекладі (у випадку з прислів'ями та приказками – їхніми українськими аналогами), а й подає короткий опис, що чимось нагадує замітку чи фрагмент енциклопедичної статті. Зокрема, А. Кримський пояснює особливості вживання таких лексичних одиниць залежно від контексту, розмірковує про їх етимологію, дає рекомендації щодо правильної інтерпретації, а також занурює реципієнта в іншомовне середовище, додаючи транслітерованій українською мовою варіант звучання лексичної одиниці на діалекті.

Передусім такий масштаб роботи з арабською народною творчістю зумовлений тим, що під час свого наукового відрядження Ага-

тангел Кримський намагався використати перебування на Близькому Сході з максимальною користю саме для своєї академічної діяльності: зібрати якомога більше фактів про «живу» мову для її подальшого викладання студентам-арабістам, яких вважав цільовою аудиторією своїх наукових праць, що, ймовірно, відбилося і на його уявленні про цільову аудиторію «Бейрутських оповідань».

Репрезентація арабської народної творчості не обходилася без коментарів ученого-орієнталіста. Так, описуючи образ Лябібе з оповідання «Соломониця, або Соломон у спідниці», Кримський не обмежився перекладом використаної ним арабської приказки, а чітко окреслив її походження та частотність вживання в побуті, надавши тим самим читачеві ключ до розуміння її суті: ««Вушьша ма бййдхак лир-ргіф ис-сөхн (її обличчя не було б засміялося навіть на тепленький свіжий хлібець)», – сказав про неї араб словами своєї тутешньої приказки, яку добре зрозуміє кожен, хто жив у сухій палючій Сирії та й знає, як швидко черствіє тутечки хліб» (Кримський, 2016: 224). У цьому ж оповіданні діалектолог-Кримський не просто використовує поширений серед простого народу діалектний вигук «рух!», а й детально пояснює граматичні особливості його вживання, наголошуючи своїм читачам за допомогою підтексту на необхідності вивчення не лише лексичних одиниць, а й граматики арабської живої та класичної мови: «Єсть в арабській мові слово «рух!», себто «пішов геть!», і єсть слово «рухи!», себто «пішла геть!». Всі московські вчительки знали самісіньку форму жіночого роду та й то вимовляли її м'якенько: «рухі», – а знали самісіньку жіночу форму через те, що їм доводилося мати діло з самісінькими дівчатами» (Кримський, 2016: с. 217). Актуальність використання в «живій» мові поширеної граматичної конструкції «абсолютний масдар» А. Кримський підкреслив своїм коментарем до листа одного з батьків на адресу Інституту: «... він написав хоч і лаконічного, та дуже «вигуклявого», а саме: «Арфад өл-лөга ль-москобіє рафдан катайян (одкидаюся од московської мови рішучим одкиданням)» (Кримський, 2016: 220). Більшості лінгвофольклористичних одиниць письменник давав оцінку відповідно до власного їх сприйняття або сприйняття героями літературного твору: «І скрізь була в них сте-

реотипна фразка: «Ваша гадка – вища за нашу гадку (рай-ком а́ля мин райна)» (Кримський, 2016: 221).

Оповідання «Растлініє нравів» здебільшого розкриває побут арабів, тому мовлення дійових осіб вміщує максимальну кількість елементів арабської народної творчості та лексичних конструкцій, якими араби послуговуються у своєму повсякденному житті. У цьому оповіданні А. Кримський знайомить читачів із вкоріненими в арабську культуру формулами привітання та побутового спілкування: «Нигáрик саїд» (формула «день щасливий» значить попросту: «здорова була!») (Кримський, 1972: 541); «Би-даак!.. На́зар а́лла!.. Аллаг ййхфазак!..» (за твоїми молитвами!.. за божим доглядом!.. най і тебе бог сохранив!) (Кримський, 1972: 542). Оскільки змалювання побутових картин в оповіданні не обходиться без сварок між героями, Агатангел Кримський знайомить читача із специфікою арабської лайки: «Ййхриб бейтак!» (бодай твоя хата завалилася), тут же митець пояснює етимологію виразу: «хати в Сирії будуються не інакше, як із тесаного каміння; згоріти вони не можуть, а завалитися та зруйнуватися можуть» (Кримський, 1972: 535); «Тфу алейк!» (тьху на тебе!) (Кримський, 1972: 541).

Інтеграція арабських прислів'їв і приказок у текст «Растлінія нравів» відбувається з їхнім глибоким переосмисленням і супроводжується необхідними для розуміння коментарями автора. Так, найпростіші та найзрозуміліші арабські паремії А. Кримський подає читачеві просто з перекладом українською без детального тлумачення: «Ет ка́ди ль-ула́д шя́нак ха́лю!» (хто захоче дітей розсудити, тому просто треба повіситися!) (Кримський, 1972: 541); «Ля́ббис иль-уд-бі́жуд» (вдягни пеньок – то й пеньок покращає) (Кримський, 1972: 568). До більш складних прислів'їв письменник підбирає аналоги, зрозумілі українському читачеві: «Митль ель-хамме́м ель-макта́а ма́ййту» (гомін був наче в жидівській школі, як кажуть українці, або «наче в лазні, де раптом води не стало») (Кримський, 1972: 559). Найскладніші для розуміння паремії А. Кримський не просто пояснює, а й дає вказівки щодо їх правильного тлумачення: «Ші бі́жя́ннин!» Ші біта́ййр ль-акль!» («Ой, та й гарно ж! Це така річ, що наводить божевілля! Це така річ, що аж розум вона виганяє!»), пояснюючи значення фрази

таким чином: «наводити божевілля», «виганяти розум»... – не треба брати цих емоційних виразів дослівно. Вони попросту мають визначати: «Це така принадна річ, аж очі розбігаються» (Кримський, 1972: 568).

Аналіз специфіки використання найбільш яскравих арабських фольклоризмів у «Бейрутських оповіданнях» дає змогу сформулювати уявлення і про засадничі принципи лінгвофольклористики, які на практиці сформував Агатангел Кримський. Так, у східних оповіданнях дослідника чітко простежується реалізація низки ключових завдань сучасної лінгвофольклористики. Зокрема, в обох творах А. Кримського спостерігаємо інтерпретований мовностильовий і мовностилістичний аналіз фольклорних текстів як національно-естетичних зразків колективного генія – народу; спостереження за способами та засобами здійснення фольклорної комунікації як особливої етномовної, етнокультурної, етноестетичної діяльності; опис лінгвосеміотичної системи фольклорного дискурсу як специфічного знакового етнокоду; а також з'ясування специфіки фольклорної мовної універсальності, механізмів її дії, аналіз лінгвістичних і позалінгвістичних способів, засобів і різновидів реалізації, що і визначаються Т. Беценко як одні з ключових завдань сучасної лінгвофольклористичної науки (Беценко, 2015: 111).

Таким чином, дослідницька натура вченого й письменника Агатангела Кримського стала маркером його ідіостилу, зокрема, чи не вперше була реалізована митцем під час написання «Бейрутських оповідань». Саме завдяки прагненню поєднати політ мистецької уяви з досконалим вивченням предмета зображення А. Кримський передбачив і багато в чому сформував розвиток вітчизняної наукової думки майже на століття вперед.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Скільки б наукових досліджень не було присвячено вивченню знакової для української культури особистості Агатангела Кримського, жодне з них не зможе комплексно і всеосяжно відобразити та розкрити всі іпостасі видатного науковця, письменника зламу віків, польового дослідника й основоположника сучасної української орієнталістики. «Бейрутські оповідання» А. Кримського слугують безцінним джерелом знань про ідейно-естетичні пошуки письменника, демонструючи безмежність його

наукових горизонтів. Ідіостиль Агатангела Кримського в оповіданнях «Растлініє нравів» і «Соломониця, або Соломон у спідниці» сформований передовсім його тяжінням до енциклопедизму, етнографізму та випестуваний бажанням частково перетворити літературний твір на навчальний матеріал для нового покоління арабістів. Письменник, що розцінював власне наукове відрядження до Бейруту як унікальну можливість опанувати не лише «живу» народну

мову, а й скласти детальну картину з життя тамтешнього населення, ще наприкінці XIX століття у своїй орієнталістичній белетристиці сформулював засадничі принципи лінгвофольклористики як сучасної лінгвістичної науки, даючи відповіді на її найважливіші запитання чи не на кожній сторінці своїх наукових розвідок про життя арабського народу й арабську народну творчість, загорнутих у форму літературних оповідань.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Беценко Т. П. Лінгвофольклористика як новий напрям філологічної науки. *Міфологія і фольклор*. № 3–4. 2015. С. 108–117.
2. Кримський А. Ю. *Виривки з мемуарів одного старого гріховоди: Вибране /* упорядкув. і передм. Ю. Коваліва. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 320 с.
3. Кримський А. Ю. *Твори в п'яти томах: Том 1. Поетичні твори. Оповідання*. Київ: Наукова думка. 1972. 631 с.
4. Кримський А. Ю. *Твори в п'яти томах: Том 5. Книга перша: Листи (1890-1917)*. Київ: Наукова думка. 1973. 547 с.
5. Павличко С. Д. *Націоналізм. Сексуалізм. Орієнталізм. Складний світ Агатангела Кримського*. Київ: Вид-во Соломії Павличко, 2000. 328 с.
6. Сологуб Н. М. Поняття «індивідуальний стиль письменника» в контексті сучасної лінгвістики. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 117–118. «Слов'янська філологія»: зб. наук. праць. Чернівці: Рута. 2001. С. 34–38.
7. *Літературознавча енциклопедія: у 2 т.* / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.

REFERENCES:

1. Betsenko, T. P. (2015). Linhvofolklorystyka yak novyi napriam filolohichnoi nauky [Lingual Folklore Studies as a New Trend in Philology]. *Mythology and Folklore*, 3–4, 108–117 [in Ukrainian].
2. Krymskyi, A. Yu. (2016). *Vyryvky z memuariv odnogo staroho hrikhovody: Vybrane [Excerpts from an Old Sinner's Memoirs: Selected]*. Kyiv: "Academia" Publishing Center [in Ukrainian].
3. Krymskyi, A. Yu. (1972). *Works in Five Volumes. Vol. 1 – Poetries. Stories*. Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
4. Krymskyi, A. Yu. (1973). *Works in Five Volumes. Vol. 5. Book 1. Letters (1890–1917)*. Kyiv: Naukova Dumka [in Ukrainian].
5. Pavlychko, S. D. (2000). *Natsionalizm. Seksualizm. Orientalizm. Skladnyi svit Ahatanhela Krymskoho* [Nationalism. Sexualism. Orientalism. The Complex World of Agatangel Krymskyi]. Kyiv: Solomiia Pavlychko's Publishing House [in Ukrainian].
6. Solohub, N. M. (2001). Poniattia "indyvidualnyi styl pysmennyka" v konteksti suchasnoi linhvistyky [The Notion of "Individual Style of the Writer" in the Context of Modern Linguistic Studies]. *Naukovyivisnyk Chernivetskoho universytetu – Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, 117–118. "Slavic Philology", 34–38 [in Ukrainian].
7. Kovaliv, Yu. I. (Eds.). (2007). *Encyclopedia of Literary Studies in Two Volumes*. Kyiv: "Academia" Publishing Center, Vol 2. [in Ukrainian].